

**EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE
ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT**

**PROGRAMA
PENTRU
LIMBA ȘI LITERATURA SLOVACĂ MATERNĂ**

PROFESORI

**- București -
2020**

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa se adresează profesorilor de limba și literatura slovacă, care s-au înscris și vor susține examenul de definitivare în învățământ.

În elaborarea programei s-au avut în vedere următoarele principii:

- principiul continuității formării inițiale și continue, realizat prin evoluție în carieră și dezvoltare profesională;
- principiul coerenței modular-tematice a programei, asigurat prin articularea proiectării ei, prin modul de elaborare a competențelor generale și specifice, prin modul de selectare a conținuturilor ce vor face obiectul evaluărilor vizate, prin diversitatea formelor și a strategiilor evaluative sugerate pentru a fi utilizate în contextul acestor examinări;
- principiul adecvării și armonizării finalităților și a conținuturilor învățământului românesc cu direcțiile și spiritual schimbărilor din societate;
- principiul optimizării și inovării activității în învățământul, prin asimilarea celor mai noi achiziții din științele educației și din științele conexe.

Programa pentru examenul național de definitivare în învățământ a profesorilor de limba și literatura slovacă vizează competențe abordabile din perspectiva dimensiunii cognitive, procedural-aplicative și atitudinale și propune o tematică ce corespunde tendințelor în evoluția disciplinelor.

Programa este structurată astfel:

1. disciplina de specialitate - Limba și literatura slovacă maternă;
2. metodică predării disciplinei de specialitate – Metodică predării limbii și literaturii slovace materne;

1. DISCIPLINA DE SPECIALITATE - LIMBA ȘI LITERATURA SLOVACĂ MATERNĂ

COMPETENȚE SPECIFICE

Candidații vor dovedi formarea următoarelor competențe specifice:

- identificarea temei și a modului de reflectare a acesteia în textele studiate;
- identificarea și analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ;
- identificarea și analiza principalelor componente de structură și de limbaj specifice textului dramatic;
- identificarea și analiza elementelor de compoziție și de limbaj în textul liric;
- utilizarea normelor ortografice, ortoepice, de punctuație, morfosintactice și folosirea adecvată a unităților lexicosemantice, compatibile cu situația de comunicare;
- utilizarea relațiilor de sinonimie, antonimie, omonimie, polisemie în organizarea mesajului scris;
- elaborarea unei argumentări scrise pe baza textelor studiate;
- utilizarea unui lexic diversificat, recurgând la categoriile semantice studiate și la mijloacele de îmbogățire a vocabularului, pentru exprimarea nuanțată;
- utilizarea categoriilor gramaticale învățate, în diverse tipuri de propoziții, prin folosirea unor tehnici eficiente de activitate intelectuală;
- identificarea organizării morfologice și sintactice a textelor realizând corelații inter-/intradisciplinare.

TEMATICA PENTRU DISCIPLINA DE SPECIALITATE - LIMBA ȘI LITERATURA SLOVACĂ MATERNĂ

I. Limba slovacă

Fonetika, ortografia a ortoepia

- Abeceda, klasifikácia hlások: samohlásky, dvojhlásky, spoluhlásky.
- Ortografická a ortoepická klasifikácia spoluhlások.
- Vybrané slová.

Lexikológia

- Slovo, základná jednotka slovnej zásoby.
- Tvorba slov odvodzovaním, skladaním. Skratky a značky.
- Interné prostriedky obohacovania slovnej zásoby: neologizmy, odborné slová.
- Externé prostriedky obohacovania slovnej zásoby: lexikálne výpožičky.
- Sémantické kategórie: synonymá, antonymá, homonymá.
- Rozdeľovanie slov na slabiky

Morfológia

- Podstatné mená
 - Druh podstatných mien: všeobecné – vlastné, konkrétne – abstraktné, životné – neživotné, hromadné – pomnožné.
 - Gramatické kategórie: rod, číslo, pád.
 - Skloňovacie vzory podstatných mien: chlap, hrdina, dub, stroj, žena, ulica, dlaň, kosť, mesto, vysvedčenie, srdce, dievča.
 - Pravopis vlastných podstatných mien.
- Prídavné mená
 - Druh prídavných mien.
 - Gramatické kategórie: rod, číslo, pád.

- Skloňovacie vzory prídavných mien: pekný, cudzí, otcov/matkin, páví.
- Pravidelné a nepravidelné stupňovanie prídavných mien.
- Zhoda prídavného mena s podstatným menom.
- Pravopis prídavných mien.
- Slovesá
 - Gramatické kategórie: osoba, číslo, čas, spôsob.
 - Časovanie sloves vo všetkých časoch a spôsoboch.
 - Pomocné sloveso byť.
- Zámená
 - Druh zámen: osobné, privlastňovacie, ukazovacie, opytovacie.
 - Gramatické kategórie: rod, číslo, pád.
- Číslovky
 - Druh čísloviek: základné, radové.
 - Gramatické kategórie: rod, číslo.
 - Pravopis čísloviek.
- Príslovky
 - Príslovky miesta, času, spôsobu a príčiny.
 - Tvorenie prísloviek.
 - Stupňovanie a pravopis prísloviek.

Veta – vetná syntax

- Veta. Interpunkčné znamienka.
 - Jednoduchá veta a rozvitá veta.
 - Klasifikácia viet podľa obsahu, zloženia a členitosti
- Podmet
 - Vyjadrený podmet (jednoduchý a viacnásobný), nevyjadrený podmet
- Prísudok: slovesný a neslovesný (menný), zhoda podmetu s prísudkom
- Prívlastok: zhodný a nezhodný prívlastok
- Predmet: priamy a nepriamy predmet
- Príslovkové určenie: miesta, času, spôsobu a príčiny

Súvetie – súvetná syntax

- Prirad'ovacie súvetie
 - Druhy prirad'ovacích súvetí: prirad'ovacie súvetie zlučovacie, prirad'ovacie súvetie stupňovacie, prirad'ovacie súvetie vylučovacie a odporovacie.
 - Pravopis prirad'ovacích súvetí
- Podrad'ovacie súvetie
 - Klasifikácia podrad'ovacích súvetí: vedľajšia veta prívlastková, vedľajšia veta predmetová, vedľajšia veta príslovková miesta, časová, spôsobová a príčinná.

II. Literatura slovac

- Teória literatúry: Komunikačný reťazec. Štruktúra literárneho diela – hĺbkové členenie literárneho diela, druhy motívov, kompozícia literárneho diela (usporiadanie tematických a jazykovo-štylistických prostriedkov v diele), kompozičný postup, druhy reči v umeleckom texte. Rozprávač – typy rozprávača,. Literárna postava – typy postavy (*charakteristika literárnej postavy – trichotomické delenie kompozície charakteristiky*). Literárne druhy a literárne žánre.
- Význam lyrickej tvorby Jána Kollára (*Slávy dcera*) v 19. storočí.
- Slovenský romantizmus a špecifiká slovenskej romantickej lyriky: Andrej Sládkovič (*Marína, Detvan*), Samo Chalupka (*Mo ho!*), Janko Kráľ (*Zakliata panna vo Váhu a divný Janko*).
- Špecifiká literárnej tvorby Pavla Országha Hviezdoslava (*Zuzanka Hraškovie, Hájnikova žena*)

- Hrdinovia v literárnej tvorbe Martina Kukučina (*Neprebudený, Mladé letá*), Jozefa Gregora Tajovského (*Statky-zmätky, Ženský zákon, Na chlieb, Mamka Pôstková, Do konca*) a Boženy Slančíkovej Timravy (*Skon Paľa Ročku, Ťapákovci*).
- Slovenská literárna moderna a lyrika Ivana Kraska (spoločenská lyrika – *Jehovah*; osobná/intímna lyrika – *Topole*; ľúbostná lyrika – *Pieseň*, deskriptívna lyrika – *Vesper dominicae*).
- Charakteristické prvky literárnej tvorby Janka Jesenského (krátka próza - *Doktor, Pani Rafiková*, zbierka básní „Zo zajatia“ – *Vyhнали ma...*, *Chryzantémy, Na štedrý večer*)
- Medzivojnová próza: Margita Figuli (*Tri gaštanové kone*), Dobroslav Chrobák (*Drak sa vracia*), František Švantner (*Malka*), Jozef Čiger Hronský (*Jozef Mak*), Milo Urban (*Živý bič*)
- Medzivojnová poézia – Ján Smrek (*Dievča v rozkvet*) Emil Boleslav Lukáč (*Dravý pocit*)
- Témy slovenskej prózy v období po roku 1945: Vincent Šikula (*S Rozárkou*), L. Ballek (*Pomocník, Púť červená ako ľalia*), Peter Jaroš (*Tisícročná včela*).
- Tematika slovenskej poézie po roku 1945: Milan Rúfus (*Modlitbičky, Óda na radosť*), Ján Stacho (*Apokryfy, Z prežitého dňa*), Ivan Štrpka (*Tichá ruka: Desať elégií, Kam plašť, tam vietor*), Miroslav Válek (ľúbostná lyrika – *Milovanie v husej koži. Jesenná láska*).
- Slovenská literatúra v Rumunsku (vybrané diela obsiahnuté v učebných osnovách pre stredné školy).

Bibliografie

1. Anoca, Dagmar Mária, *Literatúra XX storočia. Literatura secolului XX*, Editura Universității din București, 2012.
2. Anoca, Dagmar Maria, *Slovacica miscellanea*, Nadlak, 2012.
3. Barborică, Corneliu, *Istoria literaturii slovece*, București, 1999.
4. Čúzy, Ladislav și col., *Panoráma slovenskej literatúry I*, Bratislava, 2004.
5. Čúzy, Ladislav și col., *Panoráma slovenskej literatúry II*, Bratislava, 2005.
6. Čúzy, Ladislav și col., *Panoráma slovenskej literatúry III*, Bratislava, 2006.
7. Harpáň, Michal, *Teória literatúry*, Bratislava, 1994.
8. Šmatlák, Stanislav, *Dejiny slovenskej literatúry I*, Bratislava, 2000
9. Šmatlák, Stanislav, *Dejiny slovenskej literatúry II*, Bratislava, 2001
10. Šmatlák, Stanislav, *Dejiny slovenskej literatúry III*, Bratislava, 2006
11. Polakovičová, A., Caltíková, M., *Literatúra – Lahká cesta k maturite*. Orbis Pictus Istropolitana, Bratislava, 2018.
12. Dolník, Juraj, *Morfologické aspekty súčasnej slovenčiny*, Bratislava, 2011
13. Luță-Țiprigan, Marilena Felicia, *Aspectul verbal. Retrospective și perspective*, București 2013.
14. Kolektív autorov, *Morfológia slovenského jazyka*. Slovenská akadémia vied, 1966.
15. Oravec, Ján, Bajžíková, Eugénia, *Slovenský súčasný spisovný jazyk*. Syntax, Bratislava, 1986.
16. Oravec, J., Bajžíková, E., *Slovenský súčasný spisovný jazyk*. Morfológia, Bratislava, 1988.
17. Pauliny, Eugen, *Slovenská gramatika*, Bratislava, 1981.
18. *Pravidlá slovenského pravopisu*, Bratislava, 2001.

2. METODICA PREDĂRII DISCIPLINEI DE SPECIALITATE - METODICA PREDĂRII LIMBII ȘI LITERATURII SLOVACE MATERNE

COMPETENTE SPECIFICE

Candidații vor dovedi formarea următoarelor competențe specifice:

- abordarea flexibilă a curriculumului școlar și analiza funcțională a conținuturilor învățării;
- aplicarea adecvată a principiilor, formelor și metodelor specifice comunicării orale și scrise;
- utilizarea strategiilor specifice însușirii normelor limbii literare;
- valorificarea valențelor educative ale textelor literare/nonliterare utilizate în lecțiile de comunicare în limba și literatura slovacă;

- alegerea și adecvarea strategiilor didactice de predare-învățare-evaluare în vederea formării competențelor specifice stabilite prin curriculumul pentru învățământul primar;
- adaptarea demersului didactic la nevoile reale ale elevilor, prin individualizarea și diferențierea învățării;
- valorificarea corelațiilor intra-, interdisciplinare prin abordarea integrată a învățării la disciplina limba și literatura slovacă;
- argumentarea utilizării diverselor modalități de abordare a textului literar;
- valorificarea lecturii personalizate a programei școlare în proiectarea didactică pe termen lung și scurt;
- utilizarea strategiilor adecvate de evaluare a activității elevilor în cadrul disciplinei limba și literatura slovacă;
- conceperea unor instrumente de evaluare, analiză și interpretarea rezultatelor în scopul optimizării acțiunii didactice.

TEMATICA PENTRU METODICA PREDĂRII LIMBII ȘI LITERATURII SLOVACE MATERNE

- Didactica limbii materne.
- Formarea competenței de comunicare orală și în scris-obiectiv fundamental în procesul de predare/învățare a limbii slovace. Fundamentare științifică.
- Gramatica didactică de tip comunicativ. Locul și rolul ei în predarea limbii materne.
- Tipurile de exerciții pentru formarea deprinderilor de limbă.
- Predarea lexicului în strânsă legătura cu celelalte niveluri ale limbii.
- Formarea deprinderilor de exprimare orală: tipologia exercițiilor de dezvoltare a exprimării orale (dialogul, monologul, conversație, dezbateri, povestirea, dramatizarea etc.). Vorbire dialogată și monologată: de la etapa reproductivă la etapa productivă.
- Metodica citirii și interpretării textelor cu conținut literar. Sistemul de exerciții pentru formarea deprinderilor de citire. Felurile și calitățile citirii.
- Formarea deprinderilor de scriere. Sisteme de exerciții pentru depășirea dificultăților grafiei și ortografiei slovace.
- Programarea metodologică. Succesiunea în predare. Tipuri de activități folosite în predarea funcțional-comunicativă.
- Lecția ca formă de bază a predării limbii materne. Tipurile de lecție.
- Strategii de predare-învățare la orele de limba maternă.
- Planuri calendaristice și planuri de lecție.
- Evaluarea - funcția ei corectivă și orientativă în stabilirea metodologiei didactice.
- Importanța materialului didactic auxiliar.
- Organizarea activităților extrașcolare.
- Metodica cercetării științifice în didactica limbii materne.

Bibliografie

1. Betáková, V., Tarcalová, Z., *Didaktika materinského jazyka*, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava, 1984.
2. Palenčárová, J., Kesselová, J., Kupcová, J., *Učíme slovenčinu komunikačne a zážitkovo*, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava, 2004.
3. Turek, I., *Didaktika*, Editura Iura Edition, Bratislava, 2008.
4. Beláková, M., *Teória a prax vyučovania slovenského jazyka I. (Úvod do problematiky)*, Katedra slovenského jazyka a literatúry, Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity, Trnava, 2017.
5. Beláková, M., *Teória a prax vyučovania slovenského jazyka II. (Obsahová a procesuálna*

stránka vyučovania), Katedra slovenského jazyka a literatúry, Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity, Trnava, 2017.

6. Beláková, M., Teória a prax vyučovania slovenského jazyka III. (Metódy vo vyučovaní slovenského jazyka), Katedra slovenského jazyka a literatúry, Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity, Trnava, 2018.
7. Obert, V., Kapitoly z didaktiky literatúry, Pedagogická fakulta, Nitra, 1992.
8. Belušková, D., Mišík, M., Kapitoly zo slohu, MPC, Bratislava, 2014.
9. Hincová, K., Húsková, A. Tvorba testov a možnosti ich využitia v predmete slovenský jazyk a literatúra, MPC, Bratislava, 2012.
10. Nosková, I., Interpretácia literárnych textov ako čitateľský stimul, MPC, Bratislava, 2014.
11. Čajková, J., Ako formovať umelecký prednes, MPC, Bratislava, 2013.

NOTĂ: Bibliografia pentru metodica de specialitate include și planurile cadru, programele școlare pentru disciplina Limbă și literatură slovacă maternă, precum și manualele alternative cuprinse în catalogul manualelor școlare valabile în învățământul preuniversitar, în anul școlar în care se susține examenul.